

⑪ *Jens Grønbech Döderlein (1787–1867)*

Medisinsk foreningsliv i Selskabet

Fra 1833 hadde Det norske medicinske Selskab en fast struktur å holde seg til. Det ble mer orden og mer system. Man hadde lært og sett hvordan ting foregikk ute i verden og bestrebet seg på å gjøre likedan. De akademiske fagene utviklet seg også, og det ble større krav til dybde. Dette gjorde at man gradvis fikk en oppsplitting og spesialisering. For legene inntrådte etter hvert den forskjellen at flere og flere var utdannet i Norge og var blitt formet av det nye norske samfunnet, og de hadde en fagbakgrunn preget av den etter hvert rivende utviklingen innen medisinen. Den uforståelige farsotten kolera hadde gitt støtet til formaliseringen av Selskabet, og årvåkenheten overfor de smittsomme sykdommene ble en stadig drivkraft og en spore til fagutvikling gjennom hundre år framover.

Sett i ettertid var *Norsk Magazin for Lægevidenskab* den viktigste satsingen. Møtene i Selskabet ble referert i *Magazinet*. Referatene ga en oppdatering innen medisin som ble alle leserne til del, og ved at diskusjonene også ble referert, ble det formidlet hvordan kunnskap egentlig alltid er et dynamisk begrep.

Selskabet fikk etter hvert stor anseelse. I tidens ånd hegnet man om selvbildet, noe som gjenspeiles ved at malerisamlingen har ganske mange høytidelige portretter av fremtredende medlemmer fra midten av 1800-tallet og utover.

I årene 1838 til 1840 og i 1851 var **Andreas Christian Conradi** (1809–1868) ⑫ formann i Selskabet. Via Christiania Cathedralskole hadde veien gått til medisinstudiet, der han avla legeeksamen i 1831. Som mange andre av kollegene i samtiden, var han mye

ute på reise for å skaffe seg kunnskaper. En av disse reisene kunne vært meget farlig – i 1831 reiste han sammen med en kommisjon til Hamburg for å studere kolerapasienter. Kommisjonen fikk ganske riktig se kolerapasienter, men dette var i en tid da smittemekanismen fortsatt var ukjent, og forholdsregler mot smitte uklare. Hjemreisen medførte internering i karanteneanstalter både i Danmark og Sverige, så engstelsen for smitte var høyst reell.

Conradi satte seg selv på det medisinske kartet ved at han i sin legepraksis i Trøgstad øvde seg i å auskultere og å perkutere, slik han hadde lært at de gjorde i Frankrike. Han tok lisensiatgrad på auskultasjon i fødselshjelpen i 1837. Siden 1835 var han ved Rikshospitalet, avbrutt av utenlandsopphold, og han ble professor i patologi og terapi i 1845. I 1867 måtte han slutte å arbeide på grunn av en alvorlig brystsykdom. Sammen med kone og datter reiste han til Madeira for å prøve å bli frisk i det gunstige klimaet der. Men det gikk ikke. I 1868 døde han i Funchal. Vi vet hva obduksjonen viste. Den gang var ikke tuberkelbasillen kjent, men sykdomsbildet må ha vært en fulminant lungetuberkulose. Conradi døde selv av den sykdommen der auskultasjon og perkusjon skulle bli de viktigste diagnostiske hjelpemidlene gjennom mange år.

Maleriet som tilhører Det norske medicinske Selskab er utført av Wilhelm Holter (1842–1916) og er en gave til Selskabet i 1902 fra Conradis sønn Johann Gottfried Conradi (1835–1919).

Kjernen i Selskabets virksomhet fra midten av 1800-tallet var medlemsmøtene med deres foredrag og diskusjoner. Dette fikk både spredning i samtiden og varig verdi på grunn av publiseringen i *Magazinet*. Noen aktører var særlig ivrige. En av dem var **Frantz**

⑫ *Andreas Christian Conradi (1809–1868) malt av Wilhelm Holter (1842–1916)*

⑬ *Frantz Christian Faye (1806–1890) malt av Wilhelm Holter (1842–1916)*

Christian Faye (1806–1890) ⑬. Han var formann 1848–1850 og 1860–1861 og holdt selv en lang rekke foredrag over forskjellige emner. Gynekologi og obstetikk var hans spesialfelt, men han hadde en meget bred medisinsk utdannelse, og som så mange av tidens førende leger, hadde han også tallrike utenlandsreiser bak seg. I 1846 ble han «ansatt som Overlæge og klinisk Lærer ved Fødselsstiftelsen og som bestyrer av den dermed forbundne Jordemoderskole; 12 juli 1850 blev han befordret til Professor i Medicinen» heter det i den over fem sider lange beskrivelsen av hans meritter i *Norges Leger* (4). Han hadde en imponerende publikasjonsliste over temaer som spredte seg fra skader av kaffebruk hos barn til fødselshjelp og anesthesiologi. I minnetalen etter hans død ble det da også sagt at «I det hele var F.s litterære virksomhed saa mangeartet og mangfoldig som neppe noen anden norsk læges».

Faye regnes som opphavet til Det Norske Videnskaps-Akademi i Oslo, idet han i 1856 ga en anonym (i ettertid altså ikke helt anonym) gave på ett tusen spesidaler til det akademiske kollegium, slik at akademiet kunne stiftes året etter, den 3. mai 1857. Man bør tenke på dette når man går til Ullevål sykehus gjennom Fayes gate på Lindern.

Maleriet i Det norske medicinske Selskab er som flere andre, signert Wilhelm Holter.

Ved Selskabets møter besto det vitenskapelige programmet ofte i at det ble presentert kasuistikker fra medlemmenes praksis. Kunnskapsformidlingen skjedde altså ved at man på denne måten delte sine erfaringer med andre. Et eksempel på dette er Selskabets trofaste medlem og formann 1856–1857, 1864–1865 og 1867–1868,

Otto Mathias Numsen Lund (1811–1891) ⑭. I tillegg til å holde foredrag, la han fram en lang rekke slike sykehistorier i Selskabet. Hans karriere fulgte for øvrig det vanlige mønsteret på den tiden. Etter legeeksamen i 1836 begynte han å arbeide ved Rikshospitalet, inntil han i 1839 dro til Berlin og Wien for å lære mer. Vel hjemme igjen i 1840 begynte så et variert legeliv i mange ulike stillinger, men med en omfattende privatpraksis i tillegg i mer enn 50 år. Maleriet som tilhører Selskabet, er utført av Wilhelm Holter og ble gitt som gave i 1900 av Lunds sønn, dr. Axel Lund (1842–1922).

Kasuistikktradisjonen fortsatte også etter at yngre leger kom til, og etter at medisinsk kunnskaputvikling etter hvert begynte å anta nye former i laboratorier, klinikker og med epidemiologiske metoder. **Hermann Fredrik Amberg Gjør** (1828–1905) ⑮, rogalending med medisinsk eksamen i 1853, hadde ulike legestillinger og var med offentlig stipendium på den tradisjonelle utenlandsreisen 1857–1858 til Wien, Paris, Berlin og Praha. Men det man kjente ham best for i Christiania, var hans store privatpraksis i byen.

Fra 1855 til han døde 50 år senere, var han medlem av Selskabet, og han var formann i 1902. I Selskabets forhandlinger, trykt i *Magazinet*, ser vi at han var meget aktiv med kasuistiske meddelelser. Gjør omtalte nye sykdommer som chloroformdød i 1872, og ellers skrev han i *Magazinet* om det voksende problem – tuberkulosen.

Jacob Worm-Müller (1834–1889) ⑯ hadde en «omvendt» karriere. Han begynte som praktiserende lege umiddelbart etter medisinsk eksamen og noen måneders sesjonslegearbeid i 1860. Fort opparbeidet han en meget stor praksis, men kanskje ble den altfor

⑭ *Otto Mathias Numsen Lund (1811–1891) malt av Wilhelm Holter (1842–1916)*

⑮ *Hermann Fredrik Amberg Gjør (1828–1905)*

stor og for lite givende? Han sluttet allerede i 1865, dro da på egen kostnad fem år ut i Europa og kvalifiserte seg i faget fysiologi. Hjemme igjen i Christiania ble han ekstraordinær professor i fysiologi i 1873 og hadde et aktivt vitenskapelig virke ved universitetet. I 1878–1879 var han formann i Selskabet.

Maleriet som tilhører Det norske medicinske Selskab, er utført av Wilhelm Holter etter fotografi og er en gave fra Worm-Müllers enke i 1901.

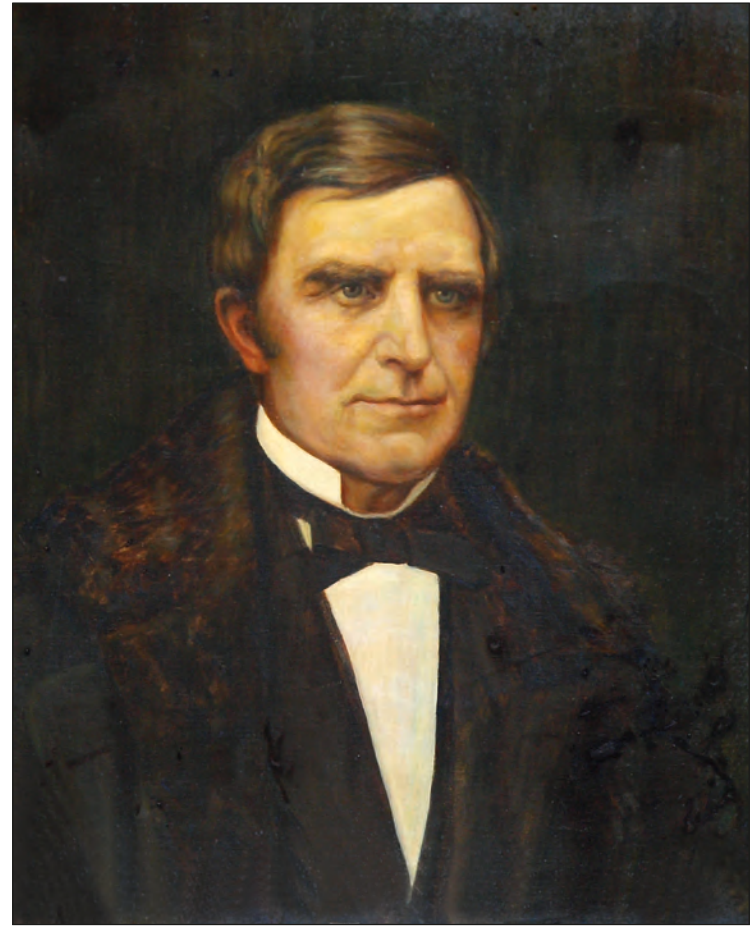
Thomas Lauritz Christian Frederik Blich (1810–1879) ⑰, som hadde medisinsk eksamen fra 1832, begynte straks etter eksamen som praktiserende lege i Drammen, der han overtok praksisen etter korpsslege Johan Lauritz Storm (1797–1832) som var død av nervefeber (tyfoïdfeber) i 1832. Blich holdt også på å dø av samme sykdom, men da dette var under koleraepidemien, kan man i ettertid undres om diagnosen var riktig. Også Blich hadde vitenskapelige ambisjoner. Han tok lisensiatgrad i 1837 på et kardiologisk emne, dro til København, Paris og London i 1837–1838 og ble lektor i medisin i 1857.

I 1857 ble Blich utnevnt til landfysikus i Buskerud Amt og døde i Drammen av alderdomssvakhet 69 år gammel i 1879. Han har en lang publikasjonsliste, blant annet i *Magazinet*. Men Blich hadde et *alter ego*. Han hadde lært seg kinesisk så godt at han kunne korrespondere med kinesiske kolleger, og han etterlot seg en samling kinesisk litteratur som ble gitt til Universitetsbiblioteket.

Professor **Joachim Andreas Voss (1815–1897)** ⑱ begynte som sjømann, hadde endog styrmannseksamen, men valgte medisin-

⑩ *Jacob Worm-Müller (1834–1889) malt av Wilhelm Holter (1842–1916)*

⑪ *Thomas Lauritz Christian Frederik Blich (1810–1879)*

⑱ Joachim Andreas Voss (1815–1897) malt av Wilhelm Holter (1842–1916)

studiet og tok eksamen i 1842. At han ble skipslege på korvetten «Ørnen» i 1843 var således en naturlig sak. Voss er blitt kalt en medisinsk polyhistor. Men det var anatomi og rettsmedisin som ble hans fag. Han ble lektor ved universitetet i 1850, professor i 1861. Han dro også ut på omfattende utenlandsreiser for å lære, ikke bare i Europa, men også til eksotiske steder som USA (1857), Russland (1859), Egypt og Palestina (1863).

I Selskabet var Voss meget aktiv, blant annet med preparatdemonstrasjoner. Betegnende for tiden var at han også hadde en omfattende privat praksis – endog som kirurg. Pasienter kom fra fjern og nær, også fra utlandet. Arne Garborg (1851–1924) var en så takknemlig pasient at han skrev et dikt til kirurgens hyllest «til hans 25 aarige Jubilæum». Ikke alle leger får en hyllest av denne art, her ett av sju vers:

*Det er mange, som tænker paa Dem i dag
rundt om i vort vakre Land,
og som sender Dem jublende Tak i Lag
som Vaarbud fra Skov og Strand.
Og varme Bønner mod Høiden slaar,
og de vil og de maa naa frem
de gjælder vort Land, at det eie faar
altid Sønner som Dem!*